

Dövlət müstəqilliyimiz daimidir, əbədidir, dönməzdir!

XX əsrin 90-cı illərinin başlanğıcından etibarən Sovetlər İttifaqının dağılması ilə keçmiş müttəfiq respublikaların və Avropadakı sosialist ölkələrinin əsasında yeni müstəqillik qazanmış dövlətlərin hesabına dünya xəritəsinin bölgüləri və rəngləri dəyişmişdir. Şərqi Avropa, Baltıqyanı, Qafqaz və Orta Asiyada yaranmış yeni müstəqil dövlətlərin demək olar ki, hamısı siyasi sistem olaraq respublika tipli demokratik hüquqi dövlət quruluşu yolunu seçmişlər.

Lakin həmin dövlətlərdən hər biri əhatə olunduğu coğrafiyanın problemlərinə, yaxud ölkəsinin etnik tərkibindəki müxtəliflikdən doğan gərginliklərə və ya bloklara qarşı qoşulmaq baxımından fərqli mənasız tələblərini duyurdu. Hələlik iqtisadi imkanlarına görə müəyyən dərəcədə qeyri-bərabər səviyyədə inkişaf edirlər. Ona görə də tanınmış siyasətçilər yeni müstəqil dövlətlərin inkişafını şərtləndirən faktorlardan bəhs edərkən siyasi liderlərin önə çəkirlər.

Ümumi ictimai rəy və obyektiv gerçəklik bundan ibarətdir ki, siyasi lider baxımından bəxti gətirən ölkələrdə dövlət müstəqilliyinin başlandıqı illərin çətinlikləri və gərginlikləri daha qısa müddətdə başa çatmış və yeni siyasi sistem sürətlə formalaşdırılmışdır. Bu cəhətdən müstəqil Azərbaycan Respublikası həqiq

ətən bəxti gətirmiş şanslı ölkələrdən biri hesab olunur. Çünki dövlət müstəqilliyinin ən gərgin və mürəkkəb illərində tələyin hökmü ilə görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Moskvadan Azərbaycana qayıdışı, əvvəlcə Naçıvan Muxtar Respublikasına, az sonra isə bütövlükdə ölkəyə rəhbərlik etməsi dövlət quruluşunun və ictimai-siyasi proseslərin məqsədyönlü şəkildə idarə olunmasına, irəli aparılmasına, inkişaf etdirilməsinə şərait yaratmışdır.

Dünyanın böyük siyasətçilərinin şəxsi lider kimi qəbul etdikləri görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev siyasi fəaliyyətinin bütün dövrlərində və mərhələlərində liderlik istedadı və bacarıqları ilə fərqlənmiş, ölkəmizdə və beynəlxalq aləmdə böyük şöhrət qazanmışdır. Sovetlər İttifaqı kimi dövrünün super dövlətlərindən olan nəhəng bir ölkədəki fəaliyyəti ilə Heydər Əliyev görkəmli siyasi xadim olaraq dünyanın diqqətini cəlb etmişdir: Azərbaycan xalqı ölkəyə siyasi rəhbərliyinin hər iki mərhələsində Heydər Əliyevi özünə böyük oğul və qüdrətli rəhbər olaraq qəbul etmişdir. Heydər Əliyev adı və xidmətləri Azərbaycan xalqının ümum-millili lideri səviyyəsində daim uca tutulur. Belə yüksək ad-sani, yüksək ümumxalq etimadını o, Azərbaycan xalqına sadəqətlə xidmət etmək və ölkəsinin, dövlətinin, xalqının bütün çətinliklərdən keçirərək inkişaf etdirmək sayəsində qazanmışdır. Bu böyük dihanın yüksək dövlətçilik məharəti, uzaqgörənliyi, müdrikliliyi, cəsareti Azərbaycan xalqının tarixi-mənəvi təkamülündə, müstəqil dövlətçiliyin formalaşdırılmasında və inkişaf etdirilməsində maddə rol oynamışdır.

Azərbaycan Respublikasında müstəqil dövlətçiliyin müasir inkişaf modelinin formalaşdırılması da görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin adı və fəaliyyəti ilə özvi surətdə əlaqədardır. Türkiyə Cümhuriyyətinin doqquzuncu Prezidenti olmuş Süleyman Dəmirəlin dedi ki: "Heydər Əliyev sovet idarəçilik sisteminə böyük vəzifələrdə gətirilmiş Azərbaycan xalqının inanılmaz güvəndiyi bir dövlət adamı idi. Azərbaycan rəhbərliyinin ikinci dövründə Heydər Əliyevin qarşısında mahiyyət və xarakterli etibarilə çox dəyişik və böyük vəzifələr durmuşdu. Qiğicimləri almış vətəndaş müharibəsinin ram etmək, ölkəsinin mənəndəsinə böğüldüğü müharibədə atəşkəsə nail olmaq. Bu vəzifələr qan tökülmədən siyasətçi müdrikliliyi və diplomat səriştəsi ilə həllini tapdı.

Siyasi plüralizmin, söz və fikir azadlığının bərqərar olduğu, bazar mənasizləşməsinə əsaslanan iqtisadi islahatların həyata keçirildiyi vətəndaş cəmiyyəti qurmalı idi. ...Müsbət nəticələri gözdən keçirdiyi. Bu gün də düşünürəm ki, Heydər Əliyev Azərbaycan xalqına buraxdığı

yaları içərisində vətənpərvərlik, azərbaycançılıq düşüncəsini dərinləşdirməyə imkan yaratmışdır. Buna görə də Azərbaycan Respublikası müstəqil dövlət kimi fəaliyyət göstərdiyi ilk illərdə ölkəmizdə milli dövlətçilik ideologiyası formalaşdırmaq baxımından heç bir tərəddüd etmədən azərbaycançılıq yolu müəyyənləndirilmişdir. Sovetlər İttifaqı dövründə milli ideologiya sahəsində həyata keçirilmiş tədbirlər müstəqillik mərhələsində Azərbaycanı digər keçmiş müttəfiq respublikalardan bir addım qabağa salmışdır.

Müstəqil dövlətçilik ərafi-sində, Heydər Əliyev Naçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin 17 noyabr 1990-cı il tarixi iclasında keçirilmiş qərarı qəbul etməyi nəzərdə tutmuşdur. "Hamımızın bir Vətəni var. Bu, müstəqil Azərbaycanıdır".

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ölkəmizdə müstəqil dövlətçiliyin təməli prinsiplərindən biri olmuş azərbaycançılıq təliminin daha da inkişaf etdirilməsinə böyük töhfələr verir. Ölkəmizdə Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü-nün keçirilməsi ənənə halını almışdır. Dünya Azərbaycanlılarının qurultaylarının keçirilməsi ənənəsinin uğurla davam etdirilməsi müasir cəmiyyətdə azərbaycançılıq şüurunu daha da dərinləşdirir. Prezident İlham Əliyev əsağıdakı fikirləri artıq bu istiqamətdə ölkəmizdə mühüm nəticələr əldə edildikdən xəbər verir: "Sevindirici haldır ki, xaricdəki həm vətənlərimiz arasında azərbaycançılıq ideyaları, milli-mənəvi dəyərlərimiz getdikcə daha dərin kök salır. Onlar məskunlaşdıqları ölkələrin ictimai-siyasi, mədəni və işğarlı həyatında mühüm mövqelərə sahib olmağa yanaşı, həm də Azərbaycanın dünyaya təqdim olunmasına, maddi və mənəvi irsimizin təbliğinə, ölkəmiz əleyhinə yönəldilmiş təxribatların qarşısının alınmasına öz töhfələrini verir. Düşünürəm ki, diaspor qurumlarımız bu sahədəki səylərini bundan sonra da artırmalı, intellektual potensialı ilə maddi resurslarını birlişdirməli, xarici ölkələrdəki diplomatik korpuslarımızla əlaqələrini genişləndirməlidirlər".

Azərbaycançılıq anlayışı Azərbaycan XIX əsrin axırlarından etibarən yaranmağa başlamışdır. Əvvəlcə "Kəşkül" və "Kasıp" qəzetlərində çap olunan xüsusi publisist məqalələrdə Azərbaycanlı, Azərbaycan milleti, Azərbaycan xalqı ifadələri işlədilmiş, müəyyən qısa açıqlamalarla xalqa çatdırılmışdır. XX əsrin əvvəllərində böyük demokrat yazıçı Cəlil Məmmədquluzadə ədəbiyyatda azərbaycançılıq anlayışını bədii obrazların və hadisələrin dili ilə səsləndirmişdir. Sovet hakimiyyəti illərində azərbaycançılıq - vətənpərvərlik mənasında ədəbiyyatda və incəsənətdə yaşadılmışdır. Beləliklə, azərbaycançılığın dövlət ideologiyası səviyyəsində bəyan olunması Azərbaycanın çoxəsrlik tarixində görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin xidmətidir. Əslində, ölkəmizdə azərbaycançılıq ideyaları müstəqillik uğrunda siyasi mübarizə meydanlarına Heydər Əliyev tarixi addımlarının işığında daxil olmuşdur. Dövlət müstəqilliyi şəraitində Heydər Əliyev bu istiqamətdə həyata keçirdiyi bir neçə mühüm

tədbir ölkəmizin həyatında hadisə çevrilmişdir. Bu hadisələrdən biri Heydər Əliyev Naçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri vəzifəsində çalışarkən, hər ilin 31 dekabrının Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü kimi qeyd edilməsi haqqındaki 16 dekabr 1991-ci il tarixli sərəncamı idi. Azərbaycanın dövlətçilik tarixində ilk dəfə bu farmanla "Dünya Azərbaycanlıları" anlayışı böyük siyasətə gətirilmişdir. Hazırda Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəylik Günü hər il 31 dekabrda həm ölkədə, həm də xarici ölkələrdə dövlət səviyyəsində qeyd olunur və dünya Azərbaycanlılarının birliyinin, əlaqələrinin daha da möhkəmləndirilməsinə xidmət edir.

Dünya Azərbaycanlılarının qurultaylarının keçirilməsi də Heydər Əliyev azərbaycançılıq təliminin əhəmiyyətli hadisələrindəndir. Bu, tələyin hökmü ilə dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayıb-ışleyen, həmin ölkələrin vətəndaşları olan Azərbaycanlıların möhtəşəm birlik və həmrəylik qurultaylarıdır. Dünya Azərbaycanlılarının Bakı qurultayları azərbaycançılıq anlayışı-

meydan açır. Dövlət siyasəti səviyyəsində həyata keçirilən multikulturalizm və tolerantlıq təlimi ölkəmizdə yaşayan bütün xalqların və etnik qrupların vahid əlaqədə birgə yaşayışını təmin edir. Çoxmədəniyyətliliyin sintezi və vəhdəti Azərbaycanda normal həyat tərzinin təzahürüdür. Prezident İlham Əliyevin 2016-cı il ölkəmizdə "Multikulturalizm ili" elan etməsi ilə əlaqədar olaraq respublikamızda ardıcıl surətdə keçirilən tədbirlər geniş mənada azərbaycançılıq düşüncəsini daha da möhkəmləndirir.

Azərbaycan Respublikasında müstəqil dövlətçiliyin ən mühüm təməl şərtlərindən biri də demokratik hüquqi dövlət quruluşunun uğurla davam etdirilərək daha da möhkəmləndirilməsindən ibarətdir. Azərbaycanın demokratik ziyalıları ölkəmizin gələcək inkişafını həmişə respublika-cümhuriyyət tipli dövlət quruluşuna nail olmaqda görmüşlər. Görkəmli Azərbaycan yazıçısı Cəlil Məmmədquluzadənin 1917-ci ildə bəyan etdiyi əsağıdakı fikirlərində də geniş mənada xalqımızın müstəqil dövlətçilik arzuları ifadə olunmuşdur: "Padşahlıq taxtından y-

Tarixə "Heydər Əliyev Konstitusiyası" kimi daxil olmuş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında hüquqi-demokratik dövlət quruluşuna və ölkə vətəndaşlarının geniş hüquqları və azadlıqlarına dair müddəalar öz əksini tapmışdır. Azərbaycan Respublikasında hüquqi-demokratik dövlət quruluşu artıq formalaşmış bir sistemə çevrilmişdir. Ölkəmizdə vətəndaşların söz, məlumat, dini etiqad azadlığı tam təmin olunur. Demokratik dəyərləri şərtləndirən ən mühüm vasitələrdən biri olan müstəqil mütəəzziz, azad sözün, fikir azadlığının təmin edilməsi istiqamətində həyata keçirilən ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlərin nəticəsində Azərbaycanda demokratik dövlət quruluşu inkişaf etdirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev azad, demokratik cəmiyyətin inkişaf etdirilməsini müstəqil dövlət kimi varlığını əsas məsələsi hesab edərək deyir: "Əgər Azərbaycanda azad cəmiyyət formalaşmasa, bizim iqtisadi uğurlarımızın gələcəyi olmayacaq, ancaq müvəqqəti xarakter daşıyaçaqdır. Ona görə də son illər ərzində Azərbaycanın aparılan siyasi islahatların əsas mənası, məqsədi ondan ibarətdir ki, ölkəmiz hərətfərqli inkişaf etsin, ölkədə yaşayan hər bir vətəndaş bütün azadlıqlardan istifadə etsin... Söz azadlığının, mətbuat azadlığının təmin olunması bizim prioritet məsələmizdir və dəyə bilərəm ki, Azərbaycan bu sahədə böyük uğurlara nail olmuşdur".

Müstəqillik illərində Azərbaycanda böyük uğurla həyata keçirilmiş Konstitusiyaya islahatları ölkəmizdə müstəqil dövlət quruluşunun daha da inkişaf etdirilməsinə xidmət etmişdir. Bu mənada 26 sentyabr 2016-cı ildə yüksək məşərdən Heydər Əliyevin referendum Azərbaycan xalqının ölkəmizin Prezidenti İlham Əliyevin dövlətçilik kursuna tam dəstəyini ifadə edir.

Çoxpartiyali sistem də müstəqil Azərbaycan Respublikasının həyatında mühüm yer tutur. Müstəqilliyin başlanğıc illərində ölkəni kaosdan, ictimai-siyasi burulğanlardan xilas edib, müstəqilliyi qoruyub saxlamaq və daha da inkişaf etdirmək ideyaları işığında meydana gəlmiş Yeni Azərbaycan Partiyası dövlətinin ictimai-siyasi həyatında böyük əhəmiyyətli malik yer tutur. Öz ideyaları ətrafında Azərbaycan xalqının mütləq əksəriyyətini birlişdirən Yeni Azərbaycan Partiyası demokratik yolla keçirilən seçkilər əsasında Milli Məclisə böyük çoxluğa sahibdir. Bununla yanaşı, Azərbaycanda iqtidar partiyası ilə bərabər, müxalifətçi siyasi partiyalar da fəaliyyətlərini davam etdirirlər. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində iqtidar partiyasının üstünlüyü ilə yanaşı, siyasi müxalifət partiyalarını təmsil edən

deputatlar sərbəst şəkildə özlərinin fikir və mövqələrini ifadə edirlər. Siyasi plüralizm müstəqil Azərbaycan Respublikasının demokratik inkişafının əsas prinsiplərindən biri kimi qorunub saxlanılır və inkişaf etdirilir.

Ölkəmiz müasir beynəlxalq münasibətlər sistemində etibarlı tərəfdaş, qarşılıqlı etimad və əməkdaşlıq prinsiplərini əsas tutur. Əsas görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş müstəqil xarici siyasət xətti düşünülmüş prinsiplər əsasında uğurla davam etdirilir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, "xarici siyasətdə bizim prioritetlərimiz kifayət qədər dəqiq ifadə edilmişdir. Biz istəyirik və çalışırıq ki, bütün ölkələrlə çox səmimi, rəvan, proqnozlaşdırıla bilən münaşibətlərimiz olsun və hesab edərim ki, buna nail olmuşuq. Biz etibarlı tərəfdaşız. Biz özümüzü təmin edən ölkəyə və buna görə də hansısa beynəlxalq maliyyə mərkəzlərindən, yaxud siyasi mərkəzlərdən asılı deyilik".

Azərbaycan nüfuzu beynəlxalq təşkilatlarda çoxtfərqli əməkdaşlıq funksiyalarını ardıcıl olaraq həyata keçirir. Birlişmiş Millətlər Təşkilatının, Avropa Şurasının, ATÖT-in, İslam Konfransı Təşkilatının, Müstəqil Dövlətlər Birliyinin üzvü olan Azərbaycan Respublikası dünyada beynəlxalq birliyin qarşılıqlı əməkdaşlığını inkişaf etdirilməsinə sanbalı töhfələr verir. Birlişmiş Millətlər Təşkilatı Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçilməsi ölkəmizin xarici siyasət sahəsindəki əsas uğurlarından biridir.

İqtisadiyyat sahəsində də müstəqil Azərbaycan dövləti özünəməxsus inkişaf modeli formalaşdırmışdır. Bazar iqtisadiyyatının daha da inkişaf etdirilməsi üçün müstəqil dövlətçiliyin müasir təməli möhkəmləndirilmişdir. Bu mənada 26 sentyabr 2016-cı ildə yüksək məşərdən Heydər Əliyevin referendum Azərbaycan xalqının ölkəmizin Prezidenti İlham Əliyevin dövlətçilik kursuna tam dəstəyini ifadə edir.

Beynəlxalq əhəmiyyətə malik olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz xətti "Əsrin müqaviləsi"nin mühüm nəticələridir. Bununla yanaşı, ölkəmizdə neft gəlirləri hesabına qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi siyasi uğurla həyata keçirilməkdədir. Qloballaşma dövrünün bazar iqtisadiyyatındakı özünəməxsusluqları Azərbaycanda iqtisadi sahədə neft gəlirlərindən asılı olmayan siyasətinin meydana çıxarışdır. Hazırda bu istiqamətdə aparılan məqsədyönlü dövlət siyasəti aqr sahənin, turizmin, neçliyyətin sektorunun, xidmət sahələrinin inkişaf etdirilməsinə ciddi təkan verir. Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatında özəl sektorun yerli və xarici investisiya gəlirləri ilə yanaşı, siyasi müxalifət partiyalarını təmsil edən

deputatlar sərbəst şəkildə özlərinin fikir və mövqələrini ifadə edirlər. Siyasi plüralizm müstəqil Azərbaycan Respublikasının demokratik inkişafının əsas prinsiplərindən biri kimi qorunub saxlanılır və inkişaf etdirilir.

Milli-mənəvi dəyərlərin qorunub saxlanması, inkişaf etdirilərək möhkəmləndirilməsi müasir Azərbaycanın inkişaf strategiyasında xüsusi yer tutur. Milliilik amili, mənəvi zənginlik, davamlı adət-ənənələrin yaşadılması, soykəbə bağlılıq, milli-tarixi yaddaş qayidiş və müasirlik yeni dövr Azərbaycan vətəndaşının əsas simasını təşkil edir. Müasir Azərbaycan cəmiyyəti bəşəri dəyərlərə sadıq qalmaqlla milli-mənəvi dəyərlər əsasında inkişaf etdirilir. Milli dövlətçilik rəmzlərinin: ölkə himninin, dövlət bayrağının, respublikanın gerbinin, dövlət dilinin daim uca tutulması hər bir vətəndaşın şərafli və məsuliyyətli borcuna çevrilmişdir. Müasir Azərbaycan cəmiyyəti bəşəri dəyərlərə sadıq qalmaqlla milli-mənəvi dəyərlər əsasında inkişaf etdirilir. Milli dövlətçilik rəmzlərinin: ölkə himninin, dövlət bayrağının, respublikanın gerbinin, dövlət dilinin daim uca tutulması hər bir vətəndaşın şərafli və məsuliyyətli borcuna çevrilmişdir.

Göründüyü kimi, Azərbaycan Respublikası müstəqil dövlət kimi özünəməxsus inkişaf modeli, siyasi-iqtisadi və mədəni yüksəliş konsepsiyası əsasında irəliləyən doğru tarixi yolu davam etdirməkdədir. Azərbaycan xalqının ümummillili lideri Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi strateji inkişaf xətti ölkəmizdə ardıcılıqla və yarıadıcılıqla davam etdirilir. Heydər Əliyev siyasi kursu və ölkəmizin Prezidenti İlham Əliyevin modernləşmə xətti yeni Azərbaycan uğurla böyük gələcəyə doğru aparır. Müstəqil dövlətçiliyin Azərbaycan modeli müasir inkişafın əsas hədəflərini özündə əks etdirir və daha işıqlı sabahlara çatmaq üçün real təminat verir. Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpasının iyirmi beşinci ildönümü haqqında" 12 oktyabr 2016-cı il tarixli sərəncamında deyildiyi kimi, "nüfuzu beynəlxalq miqyasda libəli möhkəmlənən Azərbaycan dünya ölkələri içərisində öz layiqli yerini tutmuşdur". Formalaşmış güclü dövlətçilik sistemini və zəngin yeraltı və yerüstü sərvətlərə, ən başlıcası isə inkişaf etmiş insan kapitalına malik olan Azərbaycan Respublikası müstəqil dövlətçiliyin müasir inkişafına əyani sübutdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev xalqımızın görkəmli lideri kimi ölkəmizi böyük inamlı daha uğurlu sabahlara doğru aparır.

Müstəqil Azərbaycanın mükəmməl dövlətçilik modeli yeni müstəqillik qazanmış ölkələr üçün də nümunədir.

İsa HƏBİBBƏYLİ,
Milli Məclisin Elm və Təhsil komitəsinin sədri,
AMEA-nın vitse-prezidenti,
akademik